

PROCESSEN

Processen för oss

Kafka är en författare som knappast romantiserar upprorets potential, varken i allmänhet eller i Processen. Vår iscensättning av Processen har tagit fasta på upprorets problem och gestaltar två olika förhållningssätt till domstolen – symbiosen och motståndet. Processens skildring av individen som del av och i spjörn mot någon sorts mänskligt system har lett oss till att föra samman två olika konstnärliga format – ett traditionellt sceniskt berättande och ett deltagande hörlursverk.

Det traditionella scenberättandet följer Ks försök att begripa processen och göra sig hörd av domstolen. Att i någon bemärkelse ha kontroll över sin process kanske är möjligt för den som gör sig till vän med domstolen, uppgår i den. Att hävda sin oskuld – som K åtminstone inledningsvis försöker göra – är en helt annan sak. Att K vägrar samarbeta gör henne omöjlig till den grad att det inte längre spelar någon roll om det finns en skuld.

Den deltagande publiken får samtidigt ta del av domstolens perspektiv. De inspelade instruktioner som utgör hörlursverket erbjuder en tillhörighet som K saknar. Och att tillhöra domstolens kollektiv handlar inte enbart om lydnad. Det handlar också om att kunna slappna av, vila i sin roll och tolka de instruktioner som kommer

till en, göra dem meningsfulla och genom dem skapa ett sammanhang.

Dessa parallella förståelser av Processen förändrar också vår blick på teaterformatet. Både skådespelare och deltagande publik följer ett manus som låter dem berätta Processen. Men för den deltagande publiken är instruktion och handling åtskilda. De lyssnar först och agerar sedan. Skådespelarna får anpassa sig. Samtidigt tycks skådespelarna, som ju har fått sina instruktioner under repetitionerna, ha en helt annan frihet i uttrycket. Att deltagande publik och skådespelare möts på scenen på detta sätt ställer frågor om frihet och ansvar i förhållande till det egna agerandet. Vad är det att vara skådespelare? Vad är det att följa instruktioner? Vad är det att vara eller ha en kropp i rörelse? Vad är det att med sin handling bidra till något som en inte överskådar?

Varken inifrån- eller utifrån-perspektivet ger fullständiga svar på vad domstolen är och hur lagen fungerar. Processen pågår alltid någon annanstans, den drar sig undan vår blick, är aldrig avgjord. Välkommen att fortsätta utforskandet, i salongen eller på scenen.

Tova Gerge, Ebba Petré, Ragna Wei, Gabriel Widing

*Revolutionen dunstar bort och kvar blir bara slammet av en ny byråkrati.
Den plågade mänsklighetens fjättrar består av kansliskrivelser.*

- Kafka

PROCESSEN

Av Tova Gerge, Ebba Petrén & Gabriel Widing,
baserad på Franz Kafkas roman

Idè och regi Ragna Wei

Hörlursmanus och samregi Ebba Petrén och Gabriel Widing

Dramatisering Tova Gerge

Musik "Nostos" av J.M. Blais, framförd av David Lindström

Övrig musik framförd och skriven av David Lindström

Scenografi och kostymdesign Erika Magnusson

Koreografi Damjan Kecojevic

Ljusdesign Michael Dimle

Ljuddesign Tobias Walka, Elize Arvefjord

Mask och peruk Kicki Vihelä

Regiassistent, sufflös Hanna Haag

Scenmästare Martin Zedler, Mattias Östh

Scentekniker Olle Renklint

Rekvisitörer Ulrica Kerstinsdotter, Ingela Dover

Skräddare Helena Walkhamre, Anette Bengtsson

Kostymmästare Johanna Ramsin

Ljustekniker Mikael Blohm, Markku Vuorenniemi

Ljudtekniker Chrille Sjöblom

Verkstadsmästare Martin Falk

Smed Henning Knape

Dekormålare/attributmakare Ronnie Söderwall,
Catharina Ohlsson, Lena Erdmann

Producent Hanna Waldén

Marknadsförare Tobias Söderman

Affisch och föreställningsfoto Amelia Bordahl

Marknadschef Lena Hermanson

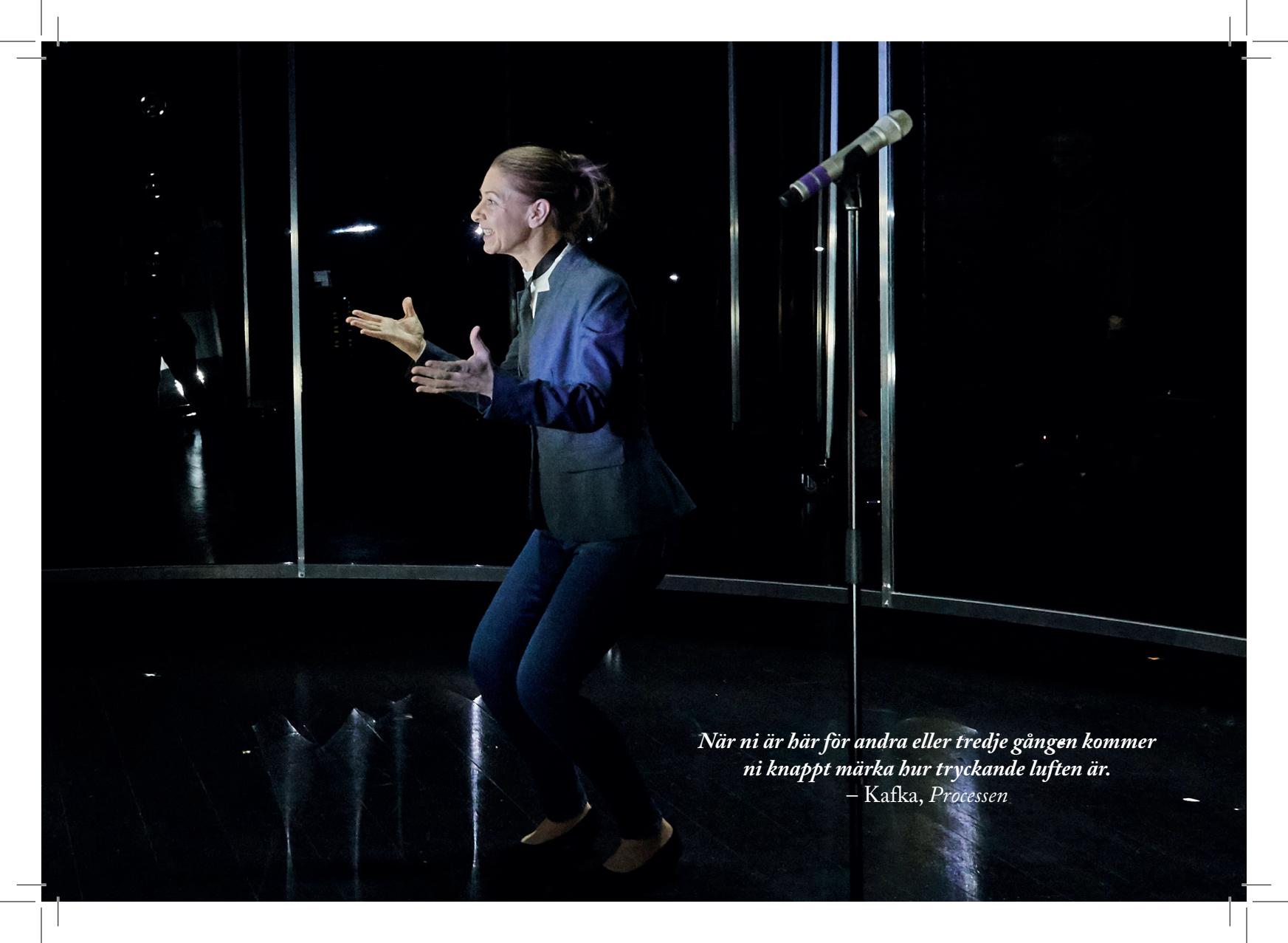
Teknisk chef Erik Lagerborg

Teaterchef Marie Nyman

Premiär den 17 mars 2018

Lilla scenen

Längd Ca 1 tim och 45 min.

A woman with her hair in a ponytail, wearing a dark blue suit, is captured in profile on a stage. She is speaking into a microphone on a stand and has her hands held out in an expressive gesture. The stage is dark, with some light reflecting off the floor. The background is mostly black with some vertical lines, possibly from a window or stage structure.

*När ni är här för andra eller tredje gången kommer
ni knappt märka hur tryckande luften är.
– Kafka, Processen*

Franz Kafka öser ur de djupa källorna

Det finns få icke-dramatiker som har spelats mer än Franz Kafka på de svenska teatrarna. Till dags dato har det i vårt land gjorts ett sextiotal bearbetningar för scenen av hans romaner och noveller. Kafka hade ett väl-dokumenterat intresse för teater och film, det är möjligt att detta intresse medförde att han tänkte dramatiskt även när han skrev sina berättelser. Hans texter består under alla omständigheter ofta till stora delar av monologer och dialoger, där den sparsamma relationen i det närmaste har karaktären av regianvisningar.

Författande tjänsteman i hypnagoga tillstånd

Franz Kafka föddes i juli 1883 i Prag och växte upp som ende sonen i en judisk köpmannafamilj. Han gick i tyskspråkig skola, vilket är förklaringen till att han skrev på tyska i ett land där majoriteten talade tjeckiska. 1906 promoverades han till juris doktor och två år senare fick han anställning som tjänsteman på hög nivå vid den halvstatliga myndigheten Institutet för arbetarnas olycksfallsförsäkring för konungariket Böhmen i Prag.

Men det var författare Kafka ville vara och för att få tid att skriva måste han periodvis offra sömnen. Under dessa nattliga sessioner eftersträvade han att nå en så hög grad av utmattning att han försattes i hypnagoga tillstånd,

som innebar att skillnaden mellan sömn och vaka suddades ut. Han vinnlade sig sedan om att så ocensurerat som möjligt återge alla infall som välldes fram i hans medvetande från vad han kallade ”de djupa källorna”.

Vännerna beskrev Kafka som tystlåten, humoristisk och hänsynsfull. Han var vegetarian, frisksportare och renlevnadsmänniska. Likväl drabbades han 1917 av lungtuberkulos. Mot slutet av sitt liv kunde Kafka inte tala, knappt äta eller dricka. I juni 1924 dog han av svält och uttorkning.

Två själar i konflikt

Kort efter första världskrigets utbrott sommaren 1914 påbörjade Kafka arbetet med romanen *Processen* (postumt utgiven 1925), som är det verk som måhända bidragit mest till hans berömmelse. Av kriget finns dock inga påtagliga spår i berättelsen. Däremot har hans dåvarande livssituation gjort vissa avtryck.

Kafka ville å ena sidan helhjärtat ägna sig åt sitt författarskap men å andra sidan lika helhjärtat gifta sig och bilda familj. Han uttryckte detta som att det inom honom fanns två själar som stred om herraväldet.

Våren 1914 hade familje-själen tillfälligt vunnit kampen genom att Kafka förlovade sig med berlinskan Felice Bauer. Efter några månader slog författarsjälen tillbaka, Kafka och Felice bröt i samband med en konfrontation som han kallade "rättegången på hotellet". Några veckor senare var Kafka igång med att skildra Josef K:s process, som de flesta läsare vid ett första möte med romanen uppfattar som ett rättsövergrepp. Men Kafka själv svävade inte på målet. I en dagboksanteckning från 1915 förklarade han helt enkelt att Josef K var skyldig. Vari skulden bestod upplyste Kafka dock inte om.

Kafkaproblemet

Romanen Processen har i likhet med Kafkas övriga texter inbjudit till olika tolkningar. Svårigheten att få grepp om vad författaren egentligen menade med sina berättelser gjorde att litteraturvetarna i mitten av fyrtioalet började tala om "Kafkaproblemet".

Var han en judisk mystiker som sökte Gud, en freudiansk utforskare av det omedvetna eller en tidig existentialist som fångade den absurda livskänslan? Senare tiders forskare har bland annat undersökt möjligheten av att han var en profet som förutsåg det judiska folkets lidande under nazismen, att han enligt

marxistisk modell skildrade den alienerade människan i det kapitalistiska samhället eller att allt han skrev egentligen bara speglade hans eget liv.

Ställd inför alla dessa tolkningar undrar man kanske vad Kafka själv hade att säga om sina berättelser. Dessvärre väldigt lite. Hans vän Max Brod förklarade:

"Med Kafka själv kunde man givetvis aldrig diskutera några tolkningar, inte ens när man kände honom väldigt väl. Han själv tolkade på ett sådant sätt att man skulle behöva nya tolkningar av hans tolkningar."

Hans Blomqvist
översättare av Kafkas samlade skrifter

I rollerna:

K Viktoria Folkesson

HASTERER, BLOCK Mikael Dahl

LENI Dasha Nikiforova

DOMSTOLSREPRESENTANTEN David Lindström

ADVOKATEN, VAKTEN Lisbeth Johansson

TACK TILL

Wikunds Dentallaboratorium, Hans Blomqvist, Ingmar, Iris, Michell, Wilma, Jan, Bertil, Maggan, Marie, Inger, Lisbet, Mariana, Lindsey, Anetta, Susanne, Ninni, Inger, Maria, Marie, Lena, Anders, Anki, Birgitta, Marie och alla andra som varit vår fantastiska provpublik.

Projektet är samarbete mellan Borås Stadsteater och Nyxxx
med stöd från Sveriges Författarfond och Kulturbryggan.

BORÅS STADSTEATER

NYXXX